

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 96/06-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti A. F., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. Ing. P. H., K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94), za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. A. F. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť A. F. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ing. P. H., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 96/06 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. F. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94).

Zo sťažnosti vyplýva, že právny predchodca sťažovateľa - jeho otec A. F. st. - podal 22. augusta 1994 okresnému súdu žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby, ktorá bola postavená na jeho neoprávnene vyvlastnenom pozemku. Sťažovateľ vstúpil do konania popri iných dedičoch po smrti svojho otca, ktorý zomrel 8. septembra 1997.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené ani napriek sťažnosti na zbytočné prieskumy v konaní adresovanej predsedovi okresného súdu a doručenej 2. mája 2005.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2364/05 doručeným ústavnému súdu 3. mája 2006, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Dňa 22. 8. 1994 podal žalobca A. F. a spol. žalobu proti žalovanému T. K. o odstránenie neoprávnenej stavby. Žaloba bola pridelená na vybavenie do oddelenia 15 C (15 C 681/94).

Dňa 4. 4. 1995 bolo žalobcom doručené tlačivo (vzor 6 O. s. p.), aby ho vyplnené a potvrdené vrátili súdu za účelom rozhodnutia o oslobodení od platenia súdneho poplatku a zároveň bola žaloba doručená na vyjadrenie žalovanému.

25. 4. 1995 žalovaný doručil súdu písomné stanovisko k žalobe.

Podaním, došlým súdu 12. 2. 1997, žalobcovia doplnili žalobný návrh o alternatívny petit, t. j. o zriadenie vecného bremena za náhradu a požiadali súd o rozšírenie okruhu žalovaných subjektov.

Uznesením č. k. 15 C 681/94-11 zo dňa 27. 7. 2000 súd pripustil do konania na strane žalovaného Mesto K.

14. 8. 2000 súd vytýčil vo veci termín pojednávania na 8. 11. 2000.

Dňa 17. 10. 2000 súd preročil termín pojednávania na 17. 1. 2001.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 16. 10. 2003 a 1. 4. 2004.

Uznesením č. k. 15 C 681/94-109 zo dňa 17. 6. 2004 súd pripustil do konania na strane žalovaného T. K. s. r. o. K. a uznesením č. k. 15 C 289/94-150 zo dňa 11. 11. 2004

spojil veci vedené na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 15 C 313/94, 18 C 417/94, 15 C 681/94, 15 C 805/94, 15 C 806/94, 15 C 817/94, 15 C 821/94, 15 C 252/94, 15 C 792/94 a 15 C 830/94 na spoločné konanie, ktoré sa vedie pod sp. zn. 15 C 289/94.

Predmetom konania je žaloba o odstránenie stavby, resp. o zriadenie vecného bremena za odplatu. Z obsahu spisu som dospel k záveru, že sa jedná o vec, ktorú možno po skutkovej stránke hodnotiť ako zložitú.

Na skutkovú stránku veci má vplyv potreba rozsiahlejšieho dokazovania (zabezpečenie viacerých podkladov pre rozhodnutie súdu vrátane vypracovania znaleckého posudku a geometrického plánu). Táto skutočnosť prispela k predĺžovaniu konania.

V spise som zistil aj obdobia nečinnosti súdu, od 4. 4. 1995 do 27. 7. 2000. K tomuto prieťahu v konaní došlo v dôsledku zmien v osobe zákonného sudcu a značnej zaťažnosti uvedeného oddelenia a celého súdu.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti, ako vo svojom vyjadrení uviedol okresný súd.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je nárok sťažovateľa (v procesnom postavení jedného zo žalobcov) na odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 3. mája 2006 aj predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu opísanou v ďalšej časti tohto nálezu. Preskúmané konanie nemožno podľa názoru ústavného súdu kvalifikovať ako zložité po právnej stránke, pretože výklad a používanie právnej úpravy vzťahujúcej sa na daný prípad sú stabilizované v judikatúre všeobecných súdov.

2. Čo sa týka ďalšieho kritéria, použitím ktorého ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní (správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania), ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z analýzy dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore sťažovateľa v podstate nečinný. Nečinnosť súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn.

15 C 289/94 ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch, atď.).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v odvolávaní sa na personálne problémy, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v danom konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 52/99, I. ÚS 35/03) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Celková doterajšia doba nečinnosti okresného súdu v konaní predstavuje deväť rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 80 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd

považoval priznanie sumy 80 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ing. P. H. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie s'ťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to vo výške 2 501 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 24. mája 2006 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2006